

Te Peretitenira 'a no Porinetia farani

**PIHA PUTURA'A PARAU 'API
Mahana toru 09 Tetepa 2015**

Mau fa'aotira'a a te 'Apo'ora'a a te mau Fa'aterehau

Tauturu 'ihirave'a i te Piha no te mau 'Ohipa no 'Europa i te Tomitera'a no te mau 'Ohipa na te Ara, no 'Europa e no Patitifa

Te fa'anaho ra te horo'ara'a moni no te 10 ra'a o te FED i te mau rave'a tauturu na roto i te tahi turu 'afata faufa'a, na roto i te fa'atupura'a i te mau porotita tuha'a, ei tapa'o no te maita'i o tei roa'a mai, na roto i te fa'atere'au maita'ira'ahia mai te faufa'a moni e te fa'arava'ira'a mai i te mau puai mana fa'atere no te ho'e ti'a'aura'a maita'i i te mau 'afata a 'Europa. I roto i te reira tuha'a, ua ha'apapu o Porinetia farani, e ha'amaita'i 'oia i to'na mau puai no te pairatira'a, no te fa'a'ohipara'a e no te fa'ahotura'a i ta'na mau porotita, rarahi e no te mau tuha'a, e tae noa'tu i to'na 'aravihi i te fa'a'ohipara'a i te mauha'a 'europa o te hia'aihia maira e te mau PTOM.

E titau mai teie ha'apa'arira'a ia fa'arava'ihia ta'na fa'atere'aura'a e to'na 'aravihi i e ti'a'aura'a, te tu'ati'atira'a e te arata'ira'a i te mau tapura 'ohipa o te paturu monihia mai e te 'Amuira'a 'Europa. Ua porohia te ho'e piira'a na te ara no te tihepu mai i te tauturu 'ihirave'a (AT), e piti 'aivana'a, o tei tarenahia e ha'amata i te 29 no tiurai 2 015. Ua fa'anahohia e piti tuha'a : te matamua roa no te roara'a 18 'ava'e, i reira e fa'ahepohia te mau 'aivana'a ia tae tamau i ni'a i te tahua 'ohipara'a e te piti, no te roara'a e 22 'ava'e, i reira e fa'ahaerehia te mau tapura 'ohipa pu'etau popoto na roto i te reira, e nehenehe ai e 'iteahia te huru o tre mau tahua, no te ha'amaita'i i te mau mana'o tauturu e no te fa'aore i te mau ha'apiira'a hau atu.

Teie te mau niu no te tapura 'ohipa a te AT (Tauturu 'Ihirave'a) ei tauturura'a i te Piha no te mau 'Ohipa 'Europa :

- Te ha'amaura'a i te ho'e fa'anahora'a no te fa'atupu te tau'aparaura'a roto e na rapae'au ia Porinetia farani e i te autaipera'a tuha'a fenua, 'ape'ehia mai e te tahi mau mana'o tauturu e te ho'e mape'era'a 'ihirave'a fa'anahora'a ia au i te tauira'a;
- Te ho'e mape'era'a no te fa'aaineinera'a i te tahi hoho'a tapura 'ohipa no te roara'a e rave rahi mau matahiti i te BAE e te hi'o fa'ahoura'a i te mau matahiti ato'a i te hoho'a o te mau tapura 'ohipa;
- Te fa'atupura'a e te rautira'a i te mau ha'apiipiira'a na te feia rave 'ohipa o te Piha, tera ra, no te mau tino ato'a e mau 'opuara'a ta ratou no roto mai i te mau pu a te hau (a te Fenua e a te mau 'Oire), e i te totaiete tivira (te mau ta'atira'a no te 'ihima'imira'a e te mau ta'atira'a);
- Te tauturura'a i te fa'arahira'a i te rave'a 'aravihi no te tau'aparaura'a fa'ata'ahia no te ha'afaua'a i te mau tapura 'ohipa, te mau faufa'a e te mau fa'aturera'a no 'Europa.

E titauhia ia ha'amau ho'e Tomite Pairati no te mataarara'a e no te ha'amanara'a i te 'avei'a tumu, te numera no te hi'opo'ara'a e te mau mana'o tauturu, te mau 'opuara'a no te tapura 'ohipa no e rave rahi mau matahiti, te tarena no te mau ha'apiipiira'a e te 'ihirave'a 'aravihi no te fa'atu'ati'atira'a i te mau tapura 'ohipa no te mau tau i mua a te Piha no te mau 'Ohipa 'Europa. Te ta'ato'ara'a no te mau parau ha'apapa o te mau tapura 'ohipa e o te mau mana'o tauturu o te tapa'opa'ohia e te mau 'aivana'a e tu'uhia te reira no te ha'amana i roto i te Tomite no te Pairatira'a, hou a'e ratou a fa'a'ohipahia atu ai.

Tauturu Moni ADIE

Ma te fa'arirohia ei maita'i no te ta'ato'ara'a, ua fa'afa'a'iehia te ta'aira'a i Tahiti, Moorea, i te mau Motu Raro Mata'i ma, i Tuha'a pae ma, e i Tuamotu ma. Mai te 2 009 maira, ua nehenehe ta'na e tauturu mai e 2 344 rahira'a feia e 'opuara'a ta ratou e ua ha'amatarā 'oia 1 829 rahira'a tarahu rii na'ina'i. Teie manuirā'a, ua roa'ia ia ADIE na roto i ta'na tareni mape'era'a i te mau taiete rii na'ina'i hou, i roto e i muri mai i te tupura'a ta ratou taiete no te tauturu ia manuia ihoa.

No te matahiti 2 015, ua mara'a roa te faito no te 'afata terera'a faufa'a a te ADIE i ni'a i te 106 144 354 toata farane o tei nehenehe :

- E fa'atupu i te tahi pu na'na i Ra'iroa, na roto i te tihepura'a mai ho'e rave 'ohipa taime i na'na,
- Te fa'arava'ira'a i te Pu no Tubuai e to Hao, e e tihepura'a mai ho'e rave 'ohipa 'afa taime;
- Te mape'era'a, i roto i te pu'etau roara'a, no teiti roa e 550 rahira'a tino e 'opuara'a ta ratou o tei tauturu monihia atu.

No te tauturu moni atu i taua tapura 'ohipa ra, ua ani mai o ADIE :

- I te ho'e tauturu na te Haunui i ni'a i te faito e 23 866 340 toata farane;
- Te tauturu a te mau 'Oire (Papeete, Hao e Faaa) i ni'a i te faito e 5,8 mirioni toata farane;
- Te tauturu a te Pu Totaiete Rahi i ni'a i te faito e 3 578 951 toata farane;
- E tae roa mai i te tauturu a te Haufenua, i ni'a i te faito e 27 mirioni toata farane.

Na roto i to'na rirora'a mai ei taïpe faufa'a moni matamua roa a te hau no te ADIE, ua hina'aro te 'Apo'ora'ahau e fa'a'api i ta'na mau fa'aitoitōra'a e to'na ti'aturi i te pupu rave 'ohipa tamau o te ha'ahia nei i te mau mahana tata'i tahi e 22 rahira'a rave 'ohipa tamoni 'ore.

Te mau Fa'aotira'a mana no ni'a i te fa'atitōra'a i te moniho'o

No te fa'a'ohipa i te ha'amanara'ahia mai te mau ture 'ai'a n° 2015-2 no te 23 no feppure 2015 no ni'a i te fa'atitōra'a i te moniho'o e n° 2015-4 no ni'a i te fa'aturera'a i te mau peu tapiho'ora'a tauha'a no te pae 'iritira'ature no te ture o te fa'atitōra'a i te moniho'o i Porinetia farani, ua ha'amana te 'Apo'ora'a a te mau Fa'aterehau i roto i ta'na rurura'a no te 9 no tetepa 2015, i te mau ture no te fa'a'ohipara'a no te pae "Fa'aotira'a mana" o te papature no te fa'atitōra'a i te moniho'o i Porinetia farani.

E tatara teie mau fa'aturera'a na mua roa i te fa'anahora'a no te fa'aturera'a i roto i te Pumana no te tau e haere maira e o ratou ihoa ra o te paruru i te mau parauhuna no te mau 'ohipa e no te mau fa'aturera'a no te hamanira'a. E 'iriti ato'a mai ratou i te mau fa'aturera'a no te

fa'aarara'a e no te nene'ira'a i te mau fa'aotira'a e te mau mana'o fa'aoti o ta te Mana fa'atere e rave atu e e ha'amau atu.

Te fa'aha'amana'ohia atu nei, e te mau ture no ni'a i te ture no te fa'atitora'a i te moniho'o e mana te reira i te taime e nominohia mai ai te iti roa e 3 mau mero no te Piha o te Mana Porinetia no te fa'atitora'a i te moniho'o, mai te Peretiteni ihoa ra, te 'afa'ifa'i parau rahi e ho'e ti'amana no piha hamanira'a i te parau. Ua pia a'ehia'tu na te mau porora'a no te mau tino e hina'aro i taua mau ti'ara'a ra, e ravehia te mau nominora'a i roto noa i te mauhepetoma i mua nei.

Fa'a'itera'a i te mau tapura no te mau motu o tei ro'ohia e te mau ma'i pe'e o te mau 'animara.

Ua ha'amana te 'Apo'ora'a a te mau Fa'aterehau i te faaotira'amana no te fa'ataui :

- i te tapura no te mau motu o tei ro'ohia e te mau ma'i pe'e o te mau 'animara no te reira e titau te ture ia fa'a'ohipahia te parurura'a natura i roto i te mau utara'a na te tahi motu e uta atu i te tahi è atu motu;
- te tapura no te mau motu o te titauhia ia ha'a i te tapura 'ohipa no te araira'a i te mau ma'i pe'e o te mau 'animara;
- te tapura o te mau 'animara, te mau hotu 'i'o 'animara e te mau pa'epa'e ato'a e nehenehe e tari mai i te mau tiro tiro na'ina'i, e titauhia ai ia hi'opo'ahia e ia rapa'auhia.

E fa'a'ohipa fa'ahou ato'ahia te mau rave'a e vai nei no te tinai i te ma'i pua'atoro (babésiose bovine), te ma'i fiva no Malte (o te pe'e mai i ni'a i te ta'ata), te ma'i 'a'au o te pua'a, te rota marite i roto i te mau manu hamani hane.

No ni'a i te rota Marite, ua tapa'ohia te motu no Ra'ivavae i ni'a i te tapura no te mau motu o tei pe'ehia. E fa'aterehia i mua nei te mau hi'opo'ara'a i Maupiti e i Raiatea.

No te parurura'a i te mau manu paruruhia o te mau motu, o ratou ihoa e mea pe roa i mua i te ma'i fiva 'aviaire, o te nehenehe e pe'e ato'a mai i ni'a i te ta'ata.

Na te mau tapura i raro nei, e ha'apoto mai i te mau fa'anahora'a no taua fa'aotira'a mana ra :

- 1) te mau pua'atoro (pa'e, mai'a, 'opa'i, te mau oni)

Taera'a			
Revara'a	Tahiti	Moorea, Huahine, Raiatea, Rurutu, Hiva Oa	Te tai atu mau motu
Tahiti	-	Titauhia te parau fa'ati'a	Titauhia te parau fa'ati'a
Moorea, Huahine, Raiatea, Rurutu, Hiva Oa	Ti'ama	Ti'ama	Titauhia te parau fa'ati'a

Te tai atu mau motu	Ti'ama	ti'ama	Ti'ama
---------------------	--------	--------	--------

2) no te mau 'ovini (mamoe, arenio), tapiri (pua'aniho oni, pua'aniho ufa) e te mau pua'ahorofenua (pua'ahorofenua e pua'aniho)

Revara'a / Taera'a	Tahiti, Moorea, Huahine, Raiatea, Rurutu, Hiva Oa	Te tahi atu mau motu
Tahiti, Moorea, Huahine, Raiatea, Rurutu, Hiva Oa	Ti'ama	Titauhia te parau fa'ati'a
Te tahi atu mau motu	Ti'ama	Ti'ama

3) no te mau pua'a

Revara'a / Taera'a	Tahiti	Raiatea	Te tahi atu mau motu
Tahiti	-	Titauhia te parau fa'ati'a	Titauhia te parau fa'ati'a
Raiatea	Ti'ama	-	Titauhia te parau fa'ati'a
Te tahi atu mau motu	Ti'ama	Ti'ama	Ti'ama

4) no te mau manu no te taura fetii (mo'ora, 'oita), te mau 'orepa e te mau turetere e te mau iori

Revara'a / Taera'a	Tahiti	Te tahi atu mau motu
Tahiti	Ti'ama	Titauhia te parau fa'ati'a
Te tahi atu mau motu	Ti'ama	Ti'ama

5) te mau manu hamani hane, te hane, te te pata rarerare haeiarai, te poropori, te mau re'a putuhia mai e te mau manu, te paea manu e te mauha'a no te fa'a'amura'a manuhane

Revara'a	Taera'a Tahiti, Moorea, Huahine, Raivavae, Tubuai	Te tahi atu mau motu
Tahiti, Moorea, Huahine, Raivavae, Tubuai	Ti'ama	Titauhia te parau fa'ati'a
Te tahi atu mau motu	Ti'ama	Ti'ama

Te anihia'tu nei ia taniuniu atu i te Piha no te Fa'ahotura'a Fa'a'apu hou a'e a uta ai i te mau 'anima i te tahi è atu mau motu no te 'atu'atura'a 'eiaha te mau 'animara o te mau motu ia ma'ihia.

Fa'aohipa fa'ahour'a a i te Tomite 'Ihirave'a Horo'amana'o

Ua ha'amana te 'Apo'ora'a a te mau Fa'aterehau i te ho'e 'opuara'a fa'aotira'amana no te fa'ataui i te hamanira'a o te Tomite 'Ihirave'a Horo'amana'o (CTC = TIH) ha'amanahia i roto i te Piha Hi'opo'ara'a o te 'Ohipa ei fa'a'ohipara'a i te 'irava LP 4631-1 no te ture 'ohipa.

Ma te 'amui i roto i te ha'amaura'a i te porotita araira'a i te mau fifi no te mau toro'a ravera'a 'ohipa, e nehenehe taua Tomite ra e fafahia no ni'a i te mau huru parau ato'a no te mapurua'ea, te parurura'a 'eiaha ia ro'ohia i te 'ati e te mau huru no te ravera'a 'ohipa.

I roto i te reira, e tu'u mai 'oia te mana'o i te Fa'aterehau no te 'Ohipa i te mau fa'anahora'a ato'a no te ha'amaita'i i te ea, te parurura'a e te mau huru titaure'a no te ravera'a 'ohipa. I te tahi atu pae, e ha'amahuta ato'a mai 'oia e e ha'afaua'a ato'a mai 'oia i te mau fa'anahora'a ato'a no te ha'amaita'i i te araira'a i te mau 'ati no te mau toro'a 'ohipa. Te fa'aotira'amana o tei tu'uhia atu i mua i te 'Apo'ora'a a te mau Fa'aterehau e tatari maoti mau na 'oia no te horo'ara'a mai i te mau ha'apapura'a no ni'a i na ti'a to'opae o te mau fatu 'ohipa, mero no te CTC = TIH), ia riro ratou ei mau ti'a no te mau 'ama'arau no te mau toro'a 'ohipa e no ratou ihoa ra e mea rahi te mau 'ati 'ohipa teimaha e nehenehe e tupu mai.

No reira, i roto i te mau ti'a no te maufatu taiete 'ohipa, e mea titauhia, ho'e a'e o ratou no roto i te pae no te patura'a fare, ho'e ti'a no te taiete tivira e ho'e no te pu hamanira'a tauiha'a.

Fa'atauir'a a i te Ture o te 'Ohipa no ni'a i te mau Rave 'ohipa huma

Ua fa'atae atu te 'Apo'ora'a a te mau Fa'aerehau i roto i te CESC ('Apo'ora'a Matutu Ti'arau Matau'i) i te ho'e 'opuara'a ture no te fa'ataui i te mau fa'aturera'a no te ture 'ohipa no ni'a i te fa'aora'a i roto i te 'ohipa i te mau rave 'ohipa huma.

Noa'tu a te fa'auera'a no te horo'a i te ti'ara'a 'ohipa fa'ata'ahia na te mau rave 'ohipa huma o tei

ha'amauhia e te ture n° 86-845 no te 17 no tiurai 1 986, ua titauhia ia tia'i roa i te matahiti 2 007 (ture 'ai'a n° 2007-2 no te 16 no 'eperera 2007) i reira noa i te tupura'a mai te fa'ahepora'a e ia tihepuhia te mau rave 'ohipa huma, i te mea, 'aita te ture no te matahiti 1 986 i ha'apapuhia te faito rahira'a, e 'aita ho'i i ha'apapuhia te mau fa'aturera'a no te fa'a'ohipara'a i te mau ture o tei papa'ihia.

No reira, ua ha'amauhia te ho'e fa'ahepora'a no te rahira'a rave 'ohipa huma i ni'a i te 4 % (te ho'e tai'o e 2 % no na matahiti matamua e piti) no te mau taiete ato'a e 25 e hau atu rahira'a rave 'ohipa, o tei ha'ape'epe'ehia mai i te fa'a'ohipa ia au i teie mau hi'ora'a i muri nei

- ho'e numera rave 'ohipa huma o te fa'ao i raro mai i te faito i fa'aarahia na i roto i te mau tapura 'ohipa fa'aaineinera'a i te ture 'ai'a;
- te mau rave 'ohipa huma o tei 'ore i fa'aaineine maita'ihia o te 'ore e nehenehe e pahono i te mau hia'aira'a o te mau taiete 'ohipa;
- te ti'ara'a fa'arava'ira'a faufa'a o te Fenua o te nehenehe e fa'ateimaha i te mau fifi faufa'a moni o te mau taiete 'ohipa e o te fa'a'ohipa rahi i te mau tihepura'a.

Ma te fariihia e te mau ta'atira'a no te mau ta'ata huma, te tai'o e 2 % ua fa'aroahia mai te reira, mai te matahiti e te matahiti, e tae roa mai nei i te matahiti 2 014 na roto i te mau fa'atauiiura'a i te ture 'ai'a.

I roto i te anira'a i ma'iri noa a'e nei no te fa'aroa fa'ahou, ua ani mai te 'Apo'ora'arahi e ia vauvauhia imua ia'na i mua nei, te ho'e fa'anaora'a hi'o fa'ahouhia e fa'atiti'aifarahia i ni'a i te numera mau o te mau rave 'ohipa huma e au ia fa'aohia i roto i te matete no te 'ohipa.

O te fa ia no te 'opuara'a ture 'ai'a, o tei ha'amau i te rahira'a fa'ahepohia i ni'a i te 2 % e tae roa'tu i te matahiti 2 017 e te ha'amara'ara'a i ni'a i te 4 % mai te matahiti 2 018 atu.

Ua fa'ao ato'ahia mai e rave rau mau fa'atauiiura'a no te ha'amaita'i i te fa'anahora'a e no te fa'a'ohie i te maramaramara'a, mai teie vetahi :

- te fa'a'orera'a i te fa'ahepora'a e 'afa'i mai i te ha'apapura'a i te fa'aterera'a o te 'ohipa e a ha'amaramarama maoti mauhia atu na te mau ti'a o te mau rave 'ohipa i te fa'aotira'a matahiti no ti'ara'a 'ohipa a te mau rave 'ohipa huma;
- te fa'a'orera'a i te fa'ahepora'a no te ti'ara'a 'ohipa n te tahi mau motu tei raro mai tora-tou rahira'a huira'atira i te 2 000;
- te fa'a'ohiera'a i te fa'anahora'a horo'ara'a;
- te ha'amara'ara'a i te roara'a no te manara'a no e 3 matahiti i ni'a i te 5 matahiti no te mau fariira'a i te mau rave 'ohipa huma 'otahi, te mau taiete 'ohipa o te fa'a'ohipa nei i te mau rave 'ohipa huma e te mau pu 'ohipa no te 'ohipa paruruhia.

Tapura 'ohipa no te fa'a'apira'a i te OPH

Te tamau noa nei te OPH i ta'na tapura 'ohipa no te fa'a'apira'a i ta'na 'aua tahito. Ta'na tapura 'ohipa e rave nei, no ni'a ia i te :

- te fa'a'apira'a i te mau 'ohipa no te titi'ara'a i te mau pape viivii no te mau pu nohora'a rava'i Vaitemanu e Vaitavatava;
- te fa'a'apira'a i te te'a e te tapo'i punu no te nohora'a rava'i Papatea;

- te fa'a'apira'a i te 'auri fa'atorora'a pape inu no te nohora'a rava'i Nahoata.

Ua matutuhia te reira mau tapura 'ohipa i ni'a i te faito 127 mirioni toata farane, e nehenehe aii taua mau nohora'a ra ia tano fa'ahou i ni'a i te mau titaure'a a te ture i te pae no te mapuruaea e no te parurura'a. Te ho'o no te reira tapura 'ohipa e amohia mai ia 100 % e te Haufenua. E oti mai taua mau tapura 'ohipa ra i te ravehia i roto 10 'ava'e te maoro.

Ha'amaura'a i te mau Tomite hi'opo'a a te mau 'Oire i te mau tapura 'ohipa ha'amaita'ira'a i te mau tahora

Ua ha'amana te 'Apo'ora'a a te mau Fa'aterehau no teie iho nei mahana i te mana'o o tei tu'u 'apitipitihia mai e te mau Fa'aterehau no Patura'a e no te 'Arutaimareva, no te ha'amaura'a i mua nei i te mau Tomite hi'opo'a a te mau 'Oire i te mau tapura 'ohipa no te tamara'a e no te ha'amaita'ira'a i te mau tahora no te motu no Tahiti.

Ua farii mana ato'a te 'Apo'ora'a a te mau Fa'aterehau i te huru fa'ati'ara'a o tei ravehia e te Fa'aterera'a no te Patura'a e no te 'Arutaimareva no te ho'e Tomite no te Tamara'a, o te mau atu i te tarenī no te vauvaura'a mai i roto i te ho'e pu'etau vitiviti, i te tapura 'ohipa no te tamara'a i te mau tahora rarahi o te nehenehe e fa'atupu i te mau 'ati i te motu nei no Tahiti.

Horo'ara'a i te ho'e tauturu moni na te Tomite no te Fenua nei no te Araira'a e no te Parurura'a i ni'a i te poromu

Ua riro te feia 'api ei mau tino matamua roa o te ro'ohia i te mau 'ati poromu i Porinetia farani nei.

I te matahiti 2 014 ra, e 48 % o tei pohe roa e e 35 % o tei pepe na i ni'a i te poromu, e feia 'api ia iraro mai ite 25 matahiti. I mua i teie mau numera pe'ape'a, e tamau a te 'Apo'ora'ahau i ta'na 'arora'a i te mau 'ati no te poromu, na roto i te mau tapura 'ohipa no te fa'aarara'a i te feia 'api ihoa ra.

E ha'amata te ha'apiira'a no te parurura'a i ni'a i teporomu i te vai 'api-noa-ra'a a o te mau tamarii, na roto i teie fa'anahora'a "continuum ha'apiira'a". 'Aua'e te rave 'apipitira'a e te Tomite Fenua no te Araira'a e no te Parurura'a i ni'a i te Poromu, hau i te 9 000 rahira'a piahi no te mau piha 5, 3, e 2 no te mau fare ha'apiira'a pirituarua e tuarua no Tahiti e Moorea o te ha'apiihia i te mau fa'aturera'a no ni'a i te poromu e no te parurura'a (hatua, 'ava, mau ture no te poromu, etv) i roto i te matahiti ha'apiira'a 2 015-2 016.

Na roto i te anira'a a te Fa'aterehau, tia'au i te utara'a na ni'a i te fenua, ua horo'ahia te ho'e tauturu moni na te Tomite Fenua no te Araira'a e te Parurura'a ia nehenehe ta'na ia tamau noa i te fa'ahaere i ta'na mau tapura 'ohipa i roto i te mau fare ha'apiira'a no Porinetia farani nei.

Te FIFO i Paris

Mai te matahiti 2 009 maira, Mai te 2 009 maira, ua fa'atupu noa mai na te AFIFO i te mau matahiti ato'a i te tahi fa'anahora'a "I rapae'au mai i te mau patu" i Paris, ei fa'atianira'a i tana fa'anahora'a i roto i te 'oire pu, e no te pata i te mau hoho'a o tei haru mai na i te re, i muri mai, e nehenehe roa'to'a atu ai e farerei tino roa atu i te mau tino na ratou te mau hoho'a, e te tau'aparaura'a i ni'a i taua mau tumu parau ra. Mai te Fare Manaha no Quai Branly e tae mai i te

Fare Manaha Nui no te 'A'ai natura no Paris, e patahia taua mau hoho'a ra i roto i te mau pu ta'ere fa'ahia, e mau autaipe no te FIFO, e matahiti ra i muri mai i te matahiti, te papu noa'tura te ta'ahira'a o taua ta'urua ra i roto i te orara'a ta'ere no to Paris.

No teie matahiti, o te "Ta'amotu" o tei tape'ahia mai. O 'oia ana'e i to'na ta'iaa i roto i te 'oire pu rahi, te Ta'amotu, o te ho'e ia punohora'a no te mau potii fa'aterehia e te mau tuahine no te XIX ra'a o te tenetere. Te vaira to'na ho'e piha rahi e 300 m2, 'aau ha'a'atihia e te mau pa'epa'e no te mau ro'i ta'otora'a i ni'a e piti tahua. I muri mai i te mau patara'a hoho'a, e hina'aro te FIFO fa'aiho i te ho'e huru no te revara'a na 'Oteania. Te ho'e hopura'a ta'ere, na roto i te mau parau tatarara'a, e tae noa ato'a atu ra, i te 'upa'upa, te 'ori; te tatau, te riterama'ohi, te parauparaura'a e te tunura'a ma'a.

E rave rahi mau arara'a o tei tarenahia, te ho'e ihoa fa'anahora'a no te 'Ori a te Pupu "O Tahiti Nui", te fa'a'ite'itera'a fa'ata'ira'a Ukulele na Tea Paraurahi e ho'e Haka na te XV o te nu'u no Patitifa. Ho'e fa'a'ite'itera'a hoho'a patahia e no te rahuama'ohi e maori, e tae noa'tu i te mau fa'a'ite'itera'a a te hoe rahu'a Niu Terani, o te fa'a'ite'itehia i roto i aua taue'e rahi ra, 'ape'ehia mai e te ho'e horo'ara'a mana'o na Barbara Glowszewski, fa'atere vahine no te 'ihi ma'imira'a a te CNRS, o tei 'itea maita'ihia no ta'na mau tapura 'ohipa no ni'a i te Rahua ta'ata tupuna. E te hope'a, te mau ta'ata papa'i puta e te mau pehepehe Taratoni, o Paul Wamo e o Denis Pourawa, o te rauti mai i te ho'e horo'ara'a mana'o e o te tu'u ato'a mai i te tahi "slam".

Te Pu Hamanira'a Mono'i, te Vanira no Tahiti, ho'e ta'ata tatau no 'Enana e e piti fare nene'ira'a puta no Patitifa o te fa'anaho ato'a mai i ta ratou mau fa'a'ite'itera'a i roto i te mau ha'apihapihara'a, o te aneti i te tatau, te mau mono'i, te mau hoho'a e te mau papa'ira'a no Porinetia.

Mai te mea noa'tu e manuia mai tei ti'aturihia, e hina'aro ia te FIFO e fa'atupu roa i te reira fa'anahora'a i te mau matahiti ato'a i roto i te Ta'amotu, e fa'ahotu i te mau aura'a e te mau totaiete 'oteania no te 'oire pu. Na roto i te AFIFO, te ATN e te Tomite no Porinetia farani i Paris, ua vai o Porinetia i roto i te mafatu no te ho'e fa'atianira'a no te mau ta'ere no 'oteania, o tei fa'a'amui mai i to Taratoni, to 'Auteraria e to Niu Terani.

Ture 'Ai'a no ni'a i te 'itera'a i te mau toro'a rahu'a

Ua vauvau atu te Fa'aterehau no te Ta'ere i mua i te 'Apo'ora'a a te mau Fa'aterehau, i te ho'e 'opuara'a ture 'Ai'a no ni'a i te ha'afaufa'ara'a i te totaiete rahu'a no te tahi mau tu'ura'a mana'o no roto mai i te farereira'a HONORAHU'A. Ha'amatahia mai te tiunu 2014 maira, ua riro na taua tapura 'ohipa ra ei 'uputa no te mau 'aito no te ao o te ta'ere e o te mau rahuara'a no te fa'ahihi mai i te mau mana'o tu'u o te ti'atunu, i roto i te fa'aroara'a i te ferurira'a mana'o o tei arata'ihia mai i te 2 009 ra, i roto i te mau ti'a fa'atere no te ta'ere, no te horo'a i te tahi hutira'a aho 'api i te porotita no te ta'ere. E tapii'auaha'a'ati taua mau mana'o tu'u ra na ni'a e 3 tumu ferurira'a mana'o, 'oia ho'i : te 'itera'a i te papature a te rahu'a, te tauturura'a i te fa'arava'ira'a faufa'a a te ta'ere e te ha'afaufa'ara'a i tefaufa'a tupuna materia 'ore. Te fa o te 'opuara'a « ture 'Ai'a » o tei vauvauhia mai, o te fa'a'ohipara'a ia i na tumu ferurira'a mana'o matamua e piti.

Taua 'itera'a ra i te papature a te mau rahu'a o te ho'e ia tapa'o puai, no te mau rahu'a, tera ra, no te ta'ato'ara'a o te totaiete. E tu'uhia'tu taua 'opuara'a ture ra i roto i te Tomite Matutu Ti'arau Matau'i, e i muri mai, i roto i te 'Apo'ora'arahi no Porinetia farani, mai ta te ture ihoa e parau maira.

